

"הדרמות הכי עסיסיות בתאטרון הן אלה שאותן אין הקהל רואה אף פעם משום שהן אינן מתרחשות על הבמה כי אם מאחורי הקלעים".
(סימו'קה רָקוויזיטניק, * פועל במה ותיק, בספר זיכרונות העומד לראות אור)

מכל תלבושות ליצניו, לולייניו וקוסמיו של ה־Circo Gonzales היה סְמִי גולדמן לבוש בשעה זו פחות מאדם הראשון. לו, לאדם, כשגורש מגן עדן, הייתה לפחות גרדרובה (גאטקעס. תפורים מעלי תאנה), אך לסמי – אפילו לא פייג. אמנם, כאחד שגדל בחיקה של אמו ובחיק "מאמע לושן" (או לושן), ידע מן הסתם כי גם "פייג" תאנה היא, לכל הפחות בלשונן. אך כרגע רחוק היה הן מחיקה של ה"מאמע" והן מן ה"לושן". ודווקא כעת, בבורחו מן הבעל, אפילו מחיק זוגתו.

רץ לו אפוא עלם חן יהודי באחד מלילות ארגנטינה, נס על נפשו מחמת דון גונזלס, חשוף ומעורטל כמו האמת העירומה. לולא שכח אותו בעל קרנן להטעין אקדחו בתחמושת היה כבר אותו פיסטולטו הופך את נער הפז לקוטלטו. אלא מאי, מרובים רחמי הבורא יתברך ואפילו בחושך: בעוד הקרנן אץ לנקום בחרמן וקנהו שְלוף בידו, הליט שר־של־לילה, הוא־הוא המלאך חֶשְכִיאֵל, את עריית בחרונן, עד כי גם הוא, הקוסם דון גונזלס, נואש מללכוד את טרפו.

כל זה אירע לא הרחק מחניון הקרקס, בשולי עיר הפלך, היא סְנֶטָה רוֹזָה אשר על גבולה של הפאמפה, ערבת המישור. לכל אדם, אומרים, דולק כוכב אי שם למעלה, גם לכוכב תאטרון לעתיד, לעתיד שאיננו רחוק. אך סמי רחוק היה אז מלצפות זאת שעה שנמלט כאייל זה (אף שאייל כידוע אינו פילנתרופי כסמי דנן: הוא מצמיח קרניים רק לו לעצמו, מה שאין כן צדיק כָּבֵב סמי. זה, הנדיב הידוע, הצמיח אותן על ראשו של ה"בוס"...).

בשנים שתבואנה ידרוך כוכבו לאורן של במה ושל ראמפה, אך הפעם דרך לו אורה של הפאמפה, אותם מרחבים ללא גבול. סהר עגול ובשל כשכיות חמדוניה של אנה־מאריה, אשת חיקו של אדון הקרקס, דון גונזלס, האיר את דרכו. פתאום נתגלה לעיניו מאהל של בוקרים ארגנטיניים, "גֶאוּצ'וֹס": אלה רוכבי הסוסים הלוכדים במחי לְסוֹ כל פר משתולל. מאחר ששכשך שם "אָרוֹיו" שְלוֹ (שבארץ הקודש שמו "ואדי") לא ייפלא כי טבלו שם הגאוצ'וס טבילת נְהַנִין במימיו. סמי, עירום כביום היוולדו (פלוס הבדל אחד קטן, זה שהגיל מוסיף לו בונים עם כל שנה רק למען תפוצינה אותן

* רָקוויזיט - פריט שמשמשים בו ליצירת תפאורות על בימת התאטרון.

אנה־מאריה שנישאו לְאימפוטנט), קרב אל גדתו של הפלג, מקום שבו רָעו בלי עולו של שום בעל – מה שהזכיר לו את אנה־מאריה – סוסי חבורת הבוקרים. שם, באותן יעילות וזריזות שבהן שימש ערב בערב מין איסיסטנט המגיש אביזרי הוקוס־פוקוס לבוס בקרקס, עט על בגדיו של אחד הבוקרים שהיו מוטלים על העשב, צירף לכך זוג מגפיים, סומבררו, אקדח ואשפת כדורים. ותכף, חמוש בשללו המרהיב, לא בזבו גם שנייה מיותרת: לבש וחבש ונעל וגאל את עצמו מגזרת הסטריפטיו. כך, בלי היסוס, גם צירף לכך סוס ובירך את בוראו רב החסד, שכן ריבוננו מלביש עירומים ודואג, כמו בבנק, לכיסוי...

כמה שעות רכב (לְרָכוֹב למד עוד שם, ב־circo) הרחק מן הוואדי ההוא, ועמוק אל הלילה הזר, החשוך? זאת לא ידע, וגם אילו ידע לא היה ממתן את הטמפו: מי שנוסף על גנבת לב הבעל גנב גם נכסם של בוקרים, אוי לו אם לא ייחפו ויננסו על נפשו כל עוד רוח בו, presto, עד שימצא לו מפלט ומסתור מידו השלוחה של החוק. אך פתע, כפאטה מורגנה, נגלו לו אי שם על פניו של האופק אורות לפידים מבליחים מרחוק ועמם גם קולות בני אנוש. מה מתברר? מתברר כי כפרי האזור חוגגים איוו פייסטה שבה הם צופים, לראשונה בחיי יושביהם, במופע תאטרון. סיעת שחקנים בחסות הסניורה אוויטה פרון הנודעת עמסה על שכמה את ביצוע "אותלו" בפני דָלְתו של העם. במה מאולתרת בעומק בקעה, שגבעות מקיפות לה כגורן, ריתקה אל הצוות הנע על קרשיה את כל כפריי הסביבה. אור החשמל שהפיק גנרטור נייד שהזין את הראמפה הגיה את פני שחקני הטרגדיה בזהר טקסי ומבעית, ואילו אורו של הסהר בלבד כמו גילף במפסלת של בְּהָק את פני הצופים היושבים על הארץ צפופים במורדות הגבעות. הם באו לכאן מבקתות החומר והקש, מפּוֹאֵבְלוֹת העוני, מי בסומבררו ומי ברדיד צמר כבשים על עורפו או עורפה. סמי נותר מאחור על סוסו והשקיף מגובהו על הדרמה, איש לא ראהו ואיש לא זיההו בחושך ההוא, הֶלִילִי. שעה שישב על פני בהמתו הגנובה וצפה באטרקציה כבר קרב מופע זה אל קצו, אך עדיין ציפתה הפתעה. לא, הוא ודאי לא יכול היה לנחש את טיבו של ההלם שבתוך כדקה־דקתיים יונחת עליו ועל כל הקהל. אך חוץ מאותו סניור שקספיר עצמו, מחברה של אותה הטרגדיה, הוברר לו כי גם הגורל מחבר לו טרגדיות מרות משלו. עוד השחקן, מגלמו של אותלו, לופת את צוואר דסדמונה, קם משורות הצופים איש כפרי אחד, קת אקדחו בידו. "תוריד ת'יד מן הסניורה, היא חפה מפשע!" הרעים בקול על הארטיסט ואקדחו שלוף. מאחר שלמד האַקְטִיור הנכבד שגילם את דמותו של אותלו כי אין להתיר לה לשום פרובוקציה לקטוע את חוט המשחק, המשיך לשחק בלי לתת דעתו לאקדח ולאיש האוחז בו, בעוד כפותיו על צוואר דסדמונה הודקות את הידוק הקנאה. "תוריד ת'ידיים אמרתי לך!" שוב חזר הכפרי והתריע. אותלו, אמון על הקוד הדרמטי, הוסיף לחנוק את אשתו. "אם 'תה לא משחרר אותה עד שאספור עד שלוש", שב האיש והתרה בו, "אשחיל בך, הוּמְבֶרָה, כדור הרגעה", וכונן למולו את נשקו. שוב התעלם השחקן מדבריו בגבורה ראויה לכל שבח, במקום לבאר מה בין אקט תאטראלי לְפֶאקט

קרימינלי צפוי. רק שפתאום, כשירה האקדח אל לבה של טרגדיה כפולה זו, כבר היה אותלו מוטל על קרשי הבמה לא כאקט אך כפאקט. אותו רגע קלט היורה הנלהב מה עולל לשחקן חף מפשע. הוא כיוון את נשקו אל מצחו שלו וקיפד באחת את חייו. קמה מיד מהומה וקריאות "דוקטור! דוקטור!" פילחו את החושך. אך עד שהגיע הדוקטור נותר רק לקבור שם את שתי הגויות.

ביום המחר נערכה הקבורה, ברשותו האישית של הכומר, לא בבית העלמין של הכפר הסמוך, אלא דווקא לצד הבמה. קהל אלפים מכפרי הסביבה ופמליית הגברת אוויטה שמעו איך קוראת רעיית הנשיא את דברי הפייטן האנגלי. "כל העולם במה", אמרה, "וכל הפרסונס ארטיסטס. כל איש משחק את הרולה שלו וכל הומברג מחליף תפקידים". על קברם המשותף של הנרצח והרוצח כבר הוצבה אנדרטת שיש שנחרט בה אפיטף. "כאן קבורים זה עם זה כאחים לגורל", נאמר באותה אפיגרמה, "תחת אבן אחת ורקיע אחד, בחשכת עפרם השל/ השחקן המושלם, הגדול מכולם, שלקח את הלב אל הדרמה/ ואתו הצופה הגדול לא פחות, שלקח את הדרמה ללב".

* * *

מאז אותו לילה נגמל סמי גולדמן מכל מקסמיו של ה-circo. מה ששבה מעתה את לבו היה קסם אורות הבמה. מאי נפקא מינה אשתו של גונזלס ולו גם מין נפקא נאה היא אם כל אינוונטר חמדותיה הפיזי אינו שווה דרמה אחת. אם משחק הנדמה לי הזה הקרוי תאטרון כה מסעיר את הנפש – שזה, הארטיסט ששיחק את אותלו, סופו שלא רק חי אותו כי אם גם מת עליו – אין זאת כי אם איזה סם ממכר, איזה סוד נעלם, איזו מאגיה, טבועים בעולם זה ששמו תאטרון כמגנט או כסוג של כישוף.

הוא חזר לבירה ונרשם לאודישן ב"ידישער טעאטער" שבלב בואנוס איירס, שיחק כסטטיסט ב"אחים אשכנזי", ב"עמך", ב"הגולם" וב"טוביה החולב". כשהגיע לעיר לסיבוב הופעות להקה מפלשטינה שדיברה בלשון הקודש, הפך לבן חסדו של הכוכב הכריזמטי שחש בפרטנציאל שבאקטיוויזם הצעיר. שמו של האיש שגילה את הגולד שבגולדמן היה א' פרדקין. הוא פרש מ"הבימה" שעה שביקרה במנהטן, בשנות השלושים. כדוגמת פאול מוני (הוא מוניצ'קה וייספרינד) וברלוף (הוא יוס'לה בולקין) שינה אז גם פרדקין את שמו לפרד קין, בהשראת אדמונד קין האנגלי. קין, מגלמה המופלא של גלריית דמויות הגאון השקספירי, שימש לו לפרדקין דוגמה ומופת אף כי חי במאות הקודמות. מעולם לא ראהו אמנם על במה, אך שמע את שמעו ממקס ריינהארטט כמו ששמע מווכטנגוב על סטניסלבסקי, רבו הדגול. אותם ימים הייתה לפרדקין גם עדנה בידיש, ב"Second Avenue", אבל עדנה קצרה מאוד. "אם אין לה לידישקייט דור של המשך, גם עתידישקייט אין לה", הודיע. מה שהוכיח ברורות כי כבר אז חש בכתובת היא על הקיר. לימים התברר כי צדק עד כאב, היידיש במנהטן פשטה יד ולא רק רגל. שב אפוא פרדקין, זנבו בין רגליו, לעברית ולעיר תל אביב. כאן, במפתיע, הפך לאהוב הנשים ומסמר הבוהמה. "אמן פורה מאוד", רטנו כל אלה שקינאו בו, "מפרה כל קרקע לא בתולה בפרדקינים קטנים". לא מעט ילדים שישבו

באולם בלוויית אמותיהם החסודות ויפות הטוהר בהצגה יומית לא העלו כלל על הדעת כי הם יורשי היצר ואיש זר זה – מולידם.

את סמי הביא בשובו מאותו סיבוב על בימות ארגנטינה על תקן של אב רוחני שאימץ לו מין בן טיפוחים, "וונדער קינד". כאילו הוא עצמו יושב על סטטוס של לי סטרסברג וסמי הוא הברנדו שבקע מביצתו. הוא הנחה בדיקציה, ב'סטטיקולציה, שינן לו את איבסן וצ'כוב, ליטש את העברית שלו, תרגל אתו אטיודים, לימד אותו פיתוח קול, עשה ממנו מענטש. בארץ שבה "אחריי המבול" היא ססמת כל תופס-עמדת-כוח ואיש לא מכשיר לו יורש לעתיד כי מובטח לו לחיות לעולם, בלט רוחב לב זה כאקט של טירוף או כטרנס התאבדות מזוכיסטי. "כל מנהיגינו", אמרו לו רעיו והזכירו כל קנאקער מזקין, "דבוקים במאה עכוז דבק מגע אל כיסאם בין קרנות המזבח, ואילו אתה מחמם בחיך צפעוני שיבלע אותך חי".

* * *

ממש אותה עת, בתקופת נישואיו לאשתו השנייה חייקה זונדהיים (רזה, מחודדת ומי שפירקה לו אט-אט ובמסירות את נישואיו הראשונים), ניהל דון ז'ואן זה רומנצ'יק רורבי עם מי שחיכתה לו ב-pipe-line (עובדה כה בנאלית שכלל לא הפריעה לעוד שלושה רומנים סימולטניים, בצד). שמה היה ציפי סוסקין, בוגרת בית צבי ופצצה מתקתקת של אגו ואמביציה נטולי כל עכבות. היא הייתה מרופדת היטב באי אלו אזורים, שפרדקין, שקץ בשידפון רוונה האסקטי-דוקרני של זוגתו הנוכחית, שמח להושיט לה יד עזר במקום אגודת שומרי משקל (משמע: הושיט לה שתי ידיים) והדגים לה דרכי הרזיה ושיטות שרפת קלוריות מענגות הרבה יותר. בחדר נסתר במלון תל אביבי (שבו, ברוב דיסקרטיות, היה קליינט קבוע) היה מלטש אתה צרור מיונסצנות לכל הצגה שבה כיכבה. סמי שימש לו אליבי תמידי בשובו אל ביתו עם אור שחר. "נשארתי ב-green room עם גולדמן, לשתיים קצת", היה מחרטט לה, סחוט. אלא שחייקה, למרות מגומי, לא קנתה את הלוקש הקבוע. יותר מדי הבינה איך פועלת הקומבינה שבה הדיחה היא את זוגתו הראשונה. אותה תקופה הציג התאטרון להיט ידוע, "ביקור הגברת הזקנה" של פרידריך דירנמט. חייקה גילמה את הגברת ופרדקין את מי שירד לחייה שעה שהייתה עוד בת כפר ענייה שהגיעה לעיר הגדולה. בסצנה מסוימת אמורה הייתה לסטור לו לערס הזה, בכוח, ככתוב במחזה. כל סטודנט דרמה שנה ראשונה כבר לומד איך עושים זאת "כאילו": איך מפליקים פה סטירה וירטואלית ואיך יוצרים אפקט בלי לגרום לשום דפקט. אך חייקה שכרה לה משרד חקירות וממש שעתיים בטרם עלה המסך על אותה הפרמיירה קיבלה ממשרד זה, כשי צרור תצלומים של מיטה חטופה בכיכוב בעלה הלויאלי ומי שליטשה עמו שלל מיונסצנות, הסוסקינית ההיא מאגודת שומרי משגל.

עלתה אפוא חייקה ישר לבמה כמין גברת זקנה, דירנמטית, נושאת ארנקה בשמאלה ומקלה בימינה וסודה בלבה. שעה שהגיע הרגע לסטור לו לפרדקין נותר זה רגוע: הן כל חזרה שנכח בה עד הנה עברה, תודה לאל, בפליק פיקטיבי, מדומה.

זה שאותה זוגיות שהוא חי בה עם חייקה אף היא מדומה היא, וזה שתפקיד בעלה הלויאלי פיקטיבי אף הוא, כזכור – כלל לא הטריד אותו, כל החיים הם הרי פורים שפיל, כידוע, ואם בחייו של שחקן מדובר – זו קומדיה דל ארטה ממש. עוד הוא פולט את תחמושת הרפליקות כמו מרגמה משומנת, עוד הוא מוכן להגיש לאשתו את לחיו כהמלצת אותו נוצרי, בן הנגר – תקעה בו חייקה שום שום קסאם ושום קטיושה לא ישתו לו בהלם ולא בטיבה של אותה הפתעה. אם נאמר סטירת לחי, מכה, חבטה, או אפילו סניקה וכורמיזא, לא נתאר אלא אפס קצהו של מה שספג שם החניוק. רק בשפה ששיחק בה בימי Second Avenue שלו, עם מוריס שווארץ ויוסל בולוף, יש שְמיר ויש פלאסק ויש פליק ויש פראסק ויש פאטש ויש קלאפ ויש זֶעץ. פרדקין צנח מתעלף על קרשי הבמה לחרדת כל הצוות. איש בקהל לא הבין מה קורה כאן זולת שמשחקו היה אותנטי להפליא... כשנשא בפרמיירה של "יוליוס קיסר" את הספיץ' הנודע של אנטוניוס, תיאר בשפתו של רב ויליאם מסטרטפורד מבצע אקרובטי דומה. "מה נְפִילָה הֵיְתָה זו, הָה, בְּנֵי רוּמִי", סח בפתוס, ולא נותרה שם עין יבשה בין הצופים. כבר עמד מנהל הבמה להזעיק טלפונית את ד"ר שפירא, אולם פרדקין, שכתם כחלחל של פנס אלגנטי קישט את עינו – מה ששיווה לו הוד קדומים של מין בלעם שתום עין – פקח שם עין תורנית, כמו זאת של בן בעור שאתונו גרמה לו כזכור לקוץ' ברגל (בעוד שחייקה אף הגדילה לעשות מזה והעניקה לו לפרדקין מין נוקאאוט טכני), ובפליאה גמורה שאל בלחש: "זאת – על מה?" חייקה, אף היא שחקנית משופשפת, החזירה לו רפליקת-קונטרה: "על מה? על דברים בעלמא עם אותה העלמה", וחזרה והלמה. כשניסה אותו נעבעך לפקוח שנית את עינו הפחות מְצוּקמקת שלפה לו היישר מעומקי ארנקה את אותם תצלומים מפלילים. פרדקין מלמל: "מצטער, מעידה". "מעידה המעידה על טיב השוואנץ", זרקה לו חייקה. אך עד שעיקל כבר ירד המסך על אותה מערכה ובו-זמנית – על נישואיו.

* * *

שנתיים לאחר מכן הוצג אצלנו "המלט". פרדקין, נשוי זה שנה בשלישית והפעם לסוסקין הנ"ל (שתפחה בשל כך מרוב נחת על אף כל שרפת הקלוריות), לא רק ביים את השלאגר הקלאסי, כי אם גם גילם בו תפקיד. הוא שיחק את רוחו של המלך המת, אך למרות התפקיד האפיוודי גנב בקולו השליאפיניחם את לבו של קהל הצופים. איש מצופיו לא שיער כי שעה שגילתה רוח מת זו להמלט את סוד מזימת המלכה-האם גרטרוד עם קלודיוס, אחיו של המת, נגלה גם לפרדקין כי גרטרוד, היא ציפ, מלטשת אף היא מיזנסצנות (עם המלט, הוא בן טיפוחיו סמי גולדמן) ומצמיחה לו לא רק קרן, אלא גם ריבית. כך נתממשה אסירות תודתו של אותו צפעוני שהפראיר שב וסיפק לו מקלט בחיקו החם עד שלמד להכיש. כך נתברר כי מלבד מחזות שאורן של הראמפות מגיה יש מלודרמות נאות לא פחות גם בצל אחורי הקלעים.

* * *

כל זה גרם לו לפרדקין לשכב (אך הפעם לגמרי בסולו) חודש ימים במיטת בית מרפא אי שם בשרון. הוא, שהורגל להפגין את ביצועיו בתנוחה זו תמיד רק בדואו, אוי לבושה שניידון לה לפתע, לרבוץ בה, אך רק עם עצמו. מי שנחשב עד אתמול ללא שמץ ערעור לקיסר הבוהמה אכל לו עכשיו את הלב על אותם אֵידי מארס שלא חש בהם כלל גם כשהתרו בו רעיו כאותו העיוור שבו זלול יוליוס קיסר, זה שלמרות עיוורונו הפטאלי היטיב שם לראות מכולם. כשקרא בעיתון על כלולות זוגתו עם הברוטוס שלו, סמי גולדמן, שאף שגידל ורומם וטיפח אותו זה שנים, פשע בו כדבר הנביא בן-אמוץ וחרש כדבר שמשון בעגלתו המתברדקת, נתקף בדיפרסיה קשה ונזקק לטיפול פסיכיאטרי דחוף. כל זה ניחת על ראשו כמין רעם פתאום והפך בו לפתע פואזיה לפרוזה וקוניאק לפרוזק וטרענערער (חרמן-אמן) לטראנטע (שבר כלי). כשראו מטפליו כי אינו מתאושש נועצו בקולגה ניו יורקי. זה, שאביו ז"ל היה חובב יידיש בשנות השלושים, שלח שי. זה היה תקליט סטנד-אפ ישן וחורק אך מצחיק עד דמעות בשפת יידיש. "אם זה לא יצחיק אותי", סח אותו שרינק, "אז אינני יודע מה כן". הוא צדק אבל רק בהציו של ה-case: זה לגמרי לא הצחיק אך הדמעות זלגו בשפע. פרדקין זיהה באותו קומדיאנט את עצמו שכינה אז פרד קין. זה הזכיר לו שחקן-מצחיקן גאוני, ז'אן גֶסְפָּאר דְבִירוּ הפנטסטי. זה, מנציחו המופלא של פֵיירו, הביש-גדא הנצחי של הבמה הצרפתית, סבל מדיכאון ופנה בשם בדוי אל רופא פריזאי: "תן לי תרופה למרה השחורה שלי, דוקטור, אני מתמוטט". "אם תלך לתאטרון Funambules", אמר הדוקטור, "תתפקע שם מצחוק מקומדיאנט אחד, מזהיר. אין פרצופו, בשעה שאינו מאופר, מיודע ומוכר לי, אך יש בכוחו להצהיל גם אבני מצבות בפר לשו, בית הקברות העירוני". "מה שמו?" שאל נרגש הפציינט הדפרסיבי (אף כי הדוקטור לא פירש נכון את רגשתו). "דְבִירוּ, ז'אן גֶסְפָּאר דְבִירוּ", סח הדוקטור. "פצצה של הומור וקומדיה. אתה, מון אמי, רק תעיף בו עין וכבר תתרפא מהכול".

* * *

בוקר אחד צץ לו דנקו דגן, אמרגן התאטרון המסחרי, בבית מרפא זה. חמוש בחיוכים וזר ענק של גלדילולת, ערך ביקור חולים מרהיב לפרדקין התשוש. פרדקין, שהיטיב להכיר את טיבם של יחסי אנוש בברנז'ת השואו ביזנס, לרגע לא חשד בו באורחו הפילנתרופי כי אין בו בביקור הזה גם אינטרס סמוי. ואכן, לאחר שדלל, כצפוי, מעיין ה"מה שלומך?" ושאר הבולשיט הסמול-טוקי, נגלו קלפיו של דנקו זה וכבוד האימפרסריו שפך לבו גלויות באוזני פרדקין החשדן. מדבריו התברר כי הבייבי שלו, המחזמר שאותו ייבא מברודוויי – "כנר על הגג", המכניס לו מיליונים – צפוי לחיסול פתאומי. למה ואיך? הכוכב הראשי, הלוא הוא סמי גולדמן שהושאל לו מ"הבימה" (שרק לפני שנים ספורות היה סטטיסט וכלומניק ורק בזכות פרדקין לא נשאר כך עד היום), נראה כי השתן עלה לו לראש והראש נסתחרר כרולטה: כל הוספה במשכורת, כל בונוס, גורמים לו משנה תיאבון. כיוון שנדמה לו כי אין לו תחליף, עורך הוא כל ערב אמבוש על כיסיו של דנקו. אך נתמלא האולם בקהל שקנה כרטיסים במאות, יושב

לו הסטאר בחדר האיפור, עטוי בתלבושתו המפורסמת של רב טביה, בכובע הקסקט ובזקנו המיתולוגי, ואף שכבר נשמע צלצול שלישי איננו זו. אץ מנהל הבמה המודאג ורוטן: "הקהל מתעצבן כבר. אנא, מר גולדמן, עלה לבמה כי אחרת יהיה פה פוגרום". גולדמן איננו מואיל אף למוש מכיסאו, כאילו הוציא עליו שטר של קושאן או שוריין לו מקום של קביעות. כשהחלה לבקוע מצד האולם מקהלת קריאות הזעם "את היכי סף! את היכי סף!" פרץ לחדר האיפור כטורנדו גם דנקו עצמו וצווח: "מה מתרחש כאן, לכל הרוחות? תעלה על הבמה אבל מיד, מר פרימדונה!" "לא מתחשק לי", ענה האורקל, מרביץ חיוך של "קפוץ לי" וקופא תחתיו כספינקס. דנקו דגן, אמרגן הצמרת, כבר חש איך קופצים לו הפיוזים, ואף כי הכיר שיעגונות של ארטיסטים, הפעם איבד סבלנות. "אולי תסביר לי מהי הסיבה לכך" הפציר בו, "לפני שיפרקו לי שם את כל המושבים?" קול הקהל באולם שוב הדהד באוזניו, אך כעת בקרשנדו, כמו באוזני יהושע "קול העם ברעה". "סיבה?" זרק לו סמי כמין עצם לפני כלב, "פשוט מאוד לא בא לי, אין לי מוזה, אין לי mood". "יש כאן קוני כרטיסים שרוצים גם תמורה לכספם?!!!" רתח דנקו. "לא, אין לי mood", היה גולדמן משיב, "אבל שטר של אלף דולר ישפר לי אותו פיקס".

בלית בררה, בלחץ הקהל המתפרע, נכנע לו אפוא דנקו לסחטן הנכלולי. סמי שלשל לכיסו את השטר ועלה לבמה זחוח־דעת. דנקו חרק בשיניו והרגיש איך האולקוס שלו מגביר גו. אלא, מכיוון שכדבר הפתגם "עם האוכל בא התיאבון", חזר העסק. ערב בערב גדלו שם מחיר הסחיטה וחמת הנסחט. עד שהבשילה תרופת הפלאים במוחו הקודח של דנקו: פרדקין הוסע בתנאי קונספירציה מבית המרפא אל העיר. הוא אושפז במשכורת מלאה ושמנה בביתו של הד"ר שפירא (בין תאטרון הצמרת של דנקו ובית העלמין הישן). מדי לילה בלילה, סמוך לשעות הקטנות היה טקסי מגיע. פרדקין וד"ר שפירא היו נכנסים בגנבה לתוכו. נהג המונית הפיקטיבי היה לא אחר מאשר פרויקה גרינשפן, במאי "כנר על הגג", שהדביק לו שפם לכיסוי. כמו במבצע של שליחי המוסד בתחומי טריטוריה עוינת היה אותו טקסי עושה את מסלולו בדרכי עקלתון כמו לבלבל את האויב. איש לא היה מעלה אף על קצה דעתו בשעה זו של לילה מה מתבשל כאן ואיזו קומבינה קורמת כאן עור ואיפור. פרדקין, כאילו הוזרק לו הורמון נעורים, שוב נתלקחה אדמימות בלחיי וענן הדיפרסיה נמוג. גרינשפן היה מנווט את הטקסי דיסקרטית אל בית הטעאטער, דנקו היה מחכה בכניסה אחורית ומוביל לבמה. זו, הבמה הריקה מאדם אבל לא מרגשה מחשמלת, הייתה משמשת להם כזירת חזרות בלי צופים ובלי קאסט. גרינשפן היה מתמרן טיפ־פרקורדר שכל השירים מוקלטים בו. דנקו שימש כלחשן למקרה שבו פרדקין ישכח את הטקסט. את רפליקות הצוות, למעט של טביה, פולט היה גרינשפן מתוך האולם כמין מדיום נסתר, קול מאוב. חייט שאיש לא גילה לו למי או למה הוא טורח שקד על תפירת תלבושתו של רב טביה בלי שיראה את לובשה. כל שניתן לו היה צרור מידות שמדד אותן דנקו על פרדקין ודמי לא יחרץ, נוסף על שכרו, אם חלילה ישאל שאלות. ערב פורים, בליל של הגאלה לכבוד

נדבני "קרן שְנוֹרְמָן" (הם באו בצ'רטר ישר מניו יורק לנתב"ג ומשם – לאולם) הוצגה הצגת ה־100 בחסות הנשיא וראש הממשלה. על גג הבניין זהרו שתי הַדְלָ"תים (דנקו דגן) בנאון. גולדמן אמן השְנֵטְאוֹ' כבר הבין כי הערב צפויה לו בוננוה: מי שהמלך חפץ ביקרו יהא זה שירכב על הסוס. המלך היה השחקן הראשי והסוס (אם לא חמור) האמרגן הפראייר דנקו. שוט הזירו, הסחיטה והלעג היה הפסוק המוכר: "לא מתחשק לי לצאת לבמה, מר דגן, אין לי מוזה". קריאות הקהל הנועם באולם היו אש מסייעת. תמיד זה עבד עד היום ועבד כמו שעון, זה מוכרח לעבוד גם הפעם. גולדמן הסופרסטאר אין לו תחליף, ודגן נעבעך אין לו בררה.

אך שומו שמים, שלא כצפוי, זה פתאום לא הרתיע את דנקו. ואם גם בכך עוד לא די, הוא פשוט לא הושיט לו לגולדמן שום שטר.

"אל תצא לבמה", נתקמרו שפתותיו בחיוך מסתורי אך רגוע. "מה פירוש אל תצא?" שאל סמי מופתע. "הרי כל הקהל מחכה!" "יחכה", המהם דנקו. "אם אין לך mood להופיע הערב – תנוח". "מה זה תנוח? ומה תספר לנשיא, לראש הממשלה, לכולם?" "לא צריך לספר להם כלום, הם יראו הצגה מעולה", חיך דנקו. "איך?" נתקף גולדמן בשוק. "בלעדיי? הרי אין לי תחליף. זה אבסורד!" "נמצא כבר תחליף", נשף דנקו בקול סטואי בקצה המקטרת. "גם תאטרון האבסורד עוד נחשב תאטרון, לך תנוח, ביג סטאר". "איך תמצא לי מחליף? תתקשר לעולם האמת? אל ריבוינע של עוילם? שלח לי דחוף את רב טביה' תאמר לו? נשיא המדינה מחכה?" "בדיוק", אמר דנקו, "חכה ותראה", וחיגי אל ד"ר שפירא, זה הממתין לו בבית עם פרדקין כמו ספרינטר לאות הזינוק. "ריבוינו של עולם", אמר דנקו בטלפון, "אין אימפרסריו כמוך. אתה מעלה ומוריד הפקות על בימת עולמנו יום־יום. שלח לי ברוב חסדך איזה טביה הגון שאינו רודף בצע ולא כפוי טובה מסוחרר הצלחה שהשתן עלה לו לראש". הוא הצמיד את שפופרת הטלפון (פונקט!) אל אוזנו הרוטטת של גולדמן. גולדמן, תקוף הלם, הקשיב ושמע קול מוכר אבל לא מוזהה. אפילו באוזנו של אתאיסט כסמי גולדמן צלצל הקול כמין חיוג ישיר משמי עליון. "אוקיי, מר דגן", נתפצח הבס השלֵ'אפני כמו מתוך רעם, כקול אלוהים העונה לאיוב מחשרת סערה מקראית, "כיוון שאינני סובל פוילעשטיק ויקר לי גם היום מותר אדם מן הבהמה, אשלח לך תכף, בדואר אקספרס, את הטביה הטוב מכולם". "אני לא מאמין", צרח סמי נרעש. "תן לי cash ונגמור עם זה, דנקו!" "הרי לא בא לך להופיע הערב", כך דנקו. "לא, כבר בא לי!" "צר לי", כך דנקו, "כעת לי לא בא לשלם לך, סמי. נגמר לי". "מה כבר נגמר?" שאל גולדמן היסטרי. "ה־mood", פמפם לו דנקו במקטרת, "לא ה־cash". "מה שתגיד – אעשה", ייבב גולדמן כמין SOS של טובע. "לא יעזור כבר. איחרת", כך דנקו, "רק מה, תסתכל בחלון". גולדמן, כמו זומבי, קרב לחלון בלי לקלוט מה קורה לו ולמה. לרגע חשש פן יועף בידי דנקו לחצר שתחתיו. כך נורו לולייני הטרפו מלועו של תותח שם, בקרקס של גונולס. כך הועף הוא עצמו ממיטה חטופה זו של אנה־מאריה עירום. "מה אתה רואה?" זרק לו דנקו, קר, סרקסטי. "את הבית של ד"ר שפירא", סח סמי. "ומה קצת מעבר לזה?"

"בית הקברות הישן", מגגם גולדמן, מרטיט כמו מנה של קריש ג'לי. "אוקיי, אז עכשיו: מי קבור שם, מר גולדמן?" שב דנקו לשאול, כמוֹרה. "גדולי האתמול", פלט סמי כמי שנבחן בעל פה בהיסטוריה, "מר גרוס ומר בוס והד"ר ביג-שוס, כל הקנאקערים של פעם, האח"מ, ה-V.I.P.". "יופי! אז מה משותף לכולם אם מותר לי לשאול?" חקר דנקו. "לא זוכר, המורה". "שכולם האמינו שאין להם תחליף, מותק".

ז'ק אוחיון, מנהל הבמה, שרלב ראש ולחש: "מתחילים כבר!" מצד האולם נשתתקו הצווחות והורגש: ממתנינים לפתיחה. סמי זינק לכיוון הבמה, אבל דנקו חסם לו כל דרך. "אתה אל תזוז ממקומך!" סח בתוקף, ולפת את זרועו כבצבת. בו ברגע הגיח מבין הקלעים, מאופר למשעי, בתלבושת, טביה נוסף, בזקן וקסקט, והרעים בקול בס: "ערב טוב!" זה היה חיזיון ההולם לא את "כנר על הגג" אלא "שני קוני למל". כמו תאומים, כמו מְרָאָה מול מְרָאָה: טביה מול טביה, זְקָן מול זְקָן וקסקט מול קסקט, דופליקטים. את הדרמות הכי מפתיעות, כאמור, לעולם לא יראה הקהל. גולדמן, נפתל באגרוף הברזל של דגן כתולעת על קרס, ראה בעיניו כלות את כפילו מנתר כמו צעיר לבמה. פרדקין, במטמורפוזה פנטסטית, הפך כאן מפייגר לשלייגר, מתקן אלטער קאקער שיצא מכלל שימוש לזה של מטאטא חדש, נכון לכל עימות. מי שנחשב עד אתמול בעיני כל רופאיו לסוס מת, שרגלו האחת כבר בקבר והשנייה בסטנד-ביי – פתאום קל כצבי הוא ועז כארי וכולו רוח קרב ואמביציה, דולג על הרים, מקפץ על גבעות, כמו הושקה בשיקוי עלומים. "אני!" זעק סמי שְנוק קול כאומר: "אני מְשחק פה את טביה!" "אתה", צחק דנקו נינוח, "אתה מְפוטר, אדוני הסחטן".

בצד היה ד"ר שפירא ערוך עם כליו בחביון הקוליסות (מה שקרוי בעברית "הקלעים") בעמקי הבמה. ארוך כנחש שנלפת, שָד ושבר, סביב לובן חזה קלאופטרה, נכרך סטטוסקופ מפותל ושחור על חלוקו הלבן. הוא הכין את עצמו למקרה שהסטאר הזקן יתמוטט מול הראמפות, אם מחולשת אותו גוף אלטע זאכן ואם מחדוות התרגשות. אך נוכח עיניו המומות האטרקציה, עיני סקפטיקן מדיציני, ריקדה לה תחיית המתים וזימרה לה את "לו הייתי רוטשילד" כמו אקטורצ'יק בן עשרים.

* * *

דבר פיטורי השחקן הסחטן היה סקופ שבדחילו ורכילו דשה בו כל התקשורת, מודפסת ומוקלטת, בטון "מה נשמך?" שני הצהובונים, שבעטיים של קרב הרייטינג וקרב האזנות-הסתר בין בעליהם עדיין היו צהובים זה לזה, נשתוו פתאום בצוהב אחיד. שניהם הזדרזו להפיץ בחוצות הערים הוצאה מיוחדת שאליה נלוו תצלומי קלוז-אפ. "פרדקין דפק הופעה מהממת", בישרה בשניהם הכותרת (כצבע, על פני ארבעה טורי רוחב), "וגולדמן חטף גול עצמי". בכל פינה בעיר סיפרו איך החטיאר תקע שם פנדל לצעיר. איגוד הגמלאים ונבחריו בקואליציה דרשו להעניק לפרדקין את "יקר הדור". חברת תרופות הפלא supernatural הנפיקה הורמון מחדש-נעורים וכולם הזדקנות ושמו "פרד-king". בעם שכל אחד בו נוהג יום-יום, כבעל בית, להיכנס חופשי למכנסיו של הזולת ויצר המציצנות חוגג כל בוקר חפלה על כל סקנדל ומלקק שפתיו בהנאה,

הפך עונשו המר של סמי גולדמן אות וסמל למה שצפוי לו למי שעייניים גדולות לו יותר מראשו. בארץ האוכלת יום ולילה את יושביה (שהם עצמם אוכלים בטרנס בולימי זה את זה) אין עוד שמחה אמיתית וספונטנית, עזה ושווה לכל נפש כמו זו החוצה גבולות גיל מין וסקטור והקרובה שמחה לאיד. כל בעלי הטורים מושחזי הקולמוס מיהרו להודיע כי סוסקין זנחה את אישה הצעיר לטובת בעלה הראשון. זאת הייתה, כמו תמיד, אינפורמציה חלקית ומאוד-מאוד לא מדויקת: סוסקין רצתה, אבל פרדקין נשמר לנפשו לא לשאת אותה שוב. "בשביל טיפת חלב בכוס קפה", אמר בנחת, "אין לי שום צורך לרכוש בעלות לא על תנובה, לא על שטראוס, וגם לא לקנות פרה". סוסקין, שלא אהבה את אותן השוואות מחמיאות עם הרפת שמרה על דממת אלחוט כי לא הייתה על סטטוס אשתו כי אם על תקן של מועמדות בלבד.

אך פרדקין עצמו נעשה כאן פתאום אישיות ציבורית מבוקשת. בכנס הרצליה ובכנס קיסריה הוזמן לשאת נאום פתיחה על פער הדורות. אפילו ראש הממשלה חטף ממנו שטוזות ולא פחות הרמטכ"ל ושר הביטחון. הוא אמר: "רבותי, גם זקנים בני דורי לא חוסנו מעונשו של היצר. גם אנו נדחפנו, חירפנו, נאפנו, רדפנו יוקרה ושלטון. אך בכל זה ראינו דפקט, side effect, והייתה לנו בושה אם התגלה אצלנו שרץ – מה שכיום, בדורכם, דור הקפוץ לי, פשוט נעלם מן הנוף. אנחנו נוהרנו, בניי, כמו מאש, מנגע השחיתות שאצלכם הפך לנורמה. אנחנו ראינו בקראנק ששמו עוני חרפה על המצפון (כי עוד היה לנו מצפון). אצלנו, אם שוב לא זכו באמון, הלכו לשדה בוקר, לא נדבקו לפופר-ז'י-צ'יה. אצלנו אם הבטיחו הבטחות ביום הקלפי, הבדילו בין הבטוחס לאויף תוחס, קורץ און שארף". כל האולם, כמו בסצנה של "המלט", הבין שזה to be or not to be, לא מאגנה חארטה. כאן בפורים, שהוא חג התחפושות, קורע איש הפורים שפיל את כל המסכות. הוא סיים את דבריו ונפלה שתיקה, כזאת ששום אח"מ אף לא העז למחוא כפיים. "שוין", הפטיר פרדקין, "סיימת, אך איך אמר ברנר בזמנו: כל החשבון עוד לא נגמר..."